

Instituut van de Bedrijfsrevisoren
Diensthoofd Vaktechniek IBR
E. Jacquemainlaan 135
1000 Brussel

Ter attentie van Mevrouw Inge Vanbeveren

Sint-Stevens-Woluwe, 5 maart 2018

DS/hd'a

BETREFT: Bemerkingen PwC Bedrijfsrevisoren bij de teksten van de Openbare Raadpleging van het IBR over het nieuw ontwerp van bijkomende norm (Herzien in 2018) bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's) – Het commissarisverslag in het kader van een wettelijke controle van de (geconsolideerde) jaarrekening en andere aspecten met betrekking tot de opdracht van de commissaris (Mededeling 2018/01).

Geachte mevrouw Vanbeveren,

Met dit schrijven wenst PriceWaterhouseCoopers (PwC) Bedrijfsrevisoren zijn commentaren te bezorgen met betrekking tot de mededeling 2018/1 die door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR) op zijn website zijn gepubliceerd met betrekking tot het ontwerp van bijkomende norm (Herzien) bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's) – Het commissarisverslag in het kader van een wettelijke controle van de (geconsolideerde) jaarrekening en andere aspecten met betrekking tot de opdracht van de commissaris.

PwC drukt zijn steun uit voor de door het IBR voorbereide teksten en heeft de volgende bemerkingen op de teksten die in de openbare raadplegingen voorliggen.

- (1) Betreffende de paragraaf te gebruiken in het kader van de verklaring niet-financiële informatie (enkelvoudige jaarrekening OOB (bijlage 2) en geconsolideerde jaarrekening OOB (bijlage 5)):
 - a. Voor alle voorbeelden: de commissaris zal *steeds* moeten nagaan of de vennootschap in haar sectie over niet-financiële informatie (NFI) (al dan niet opgenomen in het jaarverslag/*rapport de gestion*) vermeld heeft op welk Europees of internationaal erkend referentiemodel zij zich gebaseerd heeft – de [...] is dan ook niet van toepassing op de zin “*De vennootschap heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op [vermeld het Europees of internationaal erkende referentiemodel].*” Derhalve dienen deze haken “[en “]” te verdwijnen.

- b. Voor de voorbeelden in het geval van een geconsolideerde jaarrekening: het is de moederverenootschap die de verklaring NFI opstelt en niet de groep – derhalve dient de term “Groep” vervangen te worden door “vennootschap” (term die gedefinieerd is in de inleiding van het commissarisverslag)
- (2) Inzake de vermelding betreffende de sociale balans: in de voorbeeldverslagen stelt de commissaris dat de sociale balans *“geen van materieel belang zijnde inconsistenties bevat ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van onze opdracht”*. Dit laatste zou moeten vervangen worden door *“ons mandaat”*. (met toevoeging van de uitleg inzake het verschil tussen opdracht/mandaat, bv. door te verwijzen naar de situatie waarin we ook naast deze controleopdracht nog een opdracht vervullen ten aanzien van de ondernemingsraad)
- (3) Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid:
 - a. De zin geformuleerd in het eerste streepje dient te worden aangepast – het is niet het netwerk dat onafhankelijk moet zijn tegenover de vennootschap, maar enkel het bedrijfsrevisorenkantoor. Er kan wel worden bevestigd dat het bedrijfsrevisorenkantoor en in voorkomend geval het netwerk geen met de wettelijke controle onverenigbare opdrachten heeft/hebben verricht. Bovendien is de formulering *“door de wet voorziene opdrachten”* enger dan hetgeen door de wet wordt vereist (nl. opdrachten die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle). Het eerste streepje zou derhalve als volgt moeten luiden: *“Ons bedrijfsrevisorenkantoor [en ons netwerk] heeft [hebben] geen opdrachten die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening verricht, en ons bedrijfsrevisorenkantoor is in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de vennootschap”*
 - b. Inzake de vermelding van de honoraria voor de bijkomende met de wettelijke controle verenigbare opdrachten: de bevestiging dat geen bijkomende opdrachten werden verricht wordt niet door de wet vereist en moet dan ook worden geschrapt. Maw. indien er GEEN dergelijke opdrachten worden vervuld en de ingevulde honoraria exact nul zijn, geldt nog steeds de standaard vermelding.
- (4) Art. 143 van het Wetboek van vennootschappen stelt het volgende: *“De commissarissen stellen naar aanleiding van de jaarrekening een omstandig schriftelijk verslag op.”* Art. 144.[1 § 1 van dit Wetboek stelt: *“Het verslag van de commissarissen bedoeld in artikel 143, lid 1, moet minstens volgende elementen bevatten:”*. Dezelfde zinnen vinden we terug in artikel 148 1 § 1: *“De commissarissen, of de bedrijfsrevisoren, of de geregistreerde auditkantoren aangesteld voor de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening stellen een omstandig schriftelijk verslag op dat minstens de volgende elementen bevat:”*. Derhalve zijn wij van mening dat de titel van het verslag moet worden: *“Verslag van de commissaris aan de algemene vergadering van aandeelhouders [vennoten]* over de jaarrekening voor het boekjaar afgesloten op [datum]”*. *Mutatis mutandis* geldt dezelfde bemerking voor de geconsolideerde jaarrekening: *“Verslag van de commissaris aan de algemene vergadering van aandeelhouders [vennoten]* over de geconsolideerde jaarrekening voor het boekjaar afgesloten op [datum]”*. Het niet doorvoeren van een dergelijke aanpassing zou tot gevolg hebben dat de titel van het commissarisverslag dezelfde zou zijn voor de enkelvoudige en de geconsolideerde jaarrekening hetgeen verwarring kan scheppen voor de externe lezer.

- (5) Par. 14(b) van ISA 701 kan weldegelijk van toepassing zijn in België, in tegenstelling tot wat momenteel in par. 25 van de ontwerpnorm wordt vermeld: “*De mogelijkheid voorzien door ISA 701 (par. 14 (b)7) om in buitengewoon zeldzame omstandigheden geen kernpunten van de controle te communiceren is niet van toepassing. (Par. A22 en A23)*”. Derhalve dient conform ISA 700 (Herzien), p. 56/64, onder de rubriek “*Verantwoordelijkheden van de auditor voor de controle van de geconsolideerde financiële overzichten*” (in fine) de volgende tekst te worden opgenomen in het voorbeeldverslag voor OOBs: “*Wij beschrijven deze aangelegenheden in onze controleverklaring, tenzij het openbaarmaken van deze aangelegenheden is verboden door wet- of regelgeving of, in buitengewoon zeldzame omstandigheden, tenzij wij bepalen dat een aangelegenheid niet in onze verklaring moet worden opgenomen omwille van het feit dat de negatieve gevolgen van dergelijke communicatie redelijkerwijs worden verwacht groter te zijn dan de voordelen voor het maatschappelijk verkeer.*”

Met de meeste hoogachting,

PwC Bedrijfsrevisoren bcvba
Vertegenwoordigd door

Yves Vandenplas
Managing Partner